Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

16 februarie 2012*

„Directiva 90/314/CEE — Pachete de servicii pentru călătorii, vacanțe și circuite — Articolul 7 — Protecție împotriva riscului de insolvență sau de faliment al organizatorului pachetului de călătorii — Domeniu de aplicare — Insolvența organizatorului ca urmare a utilizării frauduloase a sumelor achitate de consumator”

În cauza C-134/11,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Landgericht Hamburg (Germania), prin decizia din 2 martie 2011, primită de Curte la 18 martie 2011, în procedura

Jürgen Blödel-Pawlik

împotriva

HanseMerkur Reiseversicherung AG,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul M. Safjan, președinte de cameră, domnii A. Borg Barthet (raportor) și J.-J. Kasel, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru M. Blödel-Pawlik, de M. Sauren, Rechtsanwalt;

— pentru HanseMerkur Reiseversicherung AG, de G. Heinemann, Rechtsanwalt;

— pentru guvernul german, de domnul T. Henze și de doamna J. Kemper, în calitate de agenți;

— pentru guvernul belgian, de domnii T. Materne și J.-C. Halleux, în calitate de agenți;

— pentru guvernul ceh, de domnii M. Smolek și J. Vláčil, în calitate de agenți;

— pentru guvernul eston, de doamna M. Linntam, în calitate de agent;

* Limba de procedură: germana.

— pentru guvernul elen, de doamna K. Paraskevopoulou și de domnul I. Bakopoulos, în calitate de agenți;

— pentru guvernul spaniol, de doamna S. Centeno Huerta, în calitate de agent;

— pentru guvernul italian, de doamna G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de domnul L. Ventrella, avvocato dello Stato;

— pentru guvernul maghiar, de domnul M. Z. Fehér Miklós, precum și de doamnele K. Szíjjártó și Z. Tóth, în calitate de agenți;

— pentru guvernul austriac, de domnul A. Posch, în calitate de agent;

— pentru guvernul polonez, de domnul M. Szpunar, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de doamnele M. Owsiany-Hornung și S. Grünheid, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 7 din Directiva 90/314/CEE a Consiliului din 13 iunie 1990 privind pachetele de servicii pentru călătorii, vacanțe și circuite (JO L 158, p. 59, Ediție specială, 13/vol. 9, p. 248).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Blödel-Pawlik, pe de o parte, și HanseMerkur Reiseversicherung AG (denumită în continuare „HanseMerkur Reiseversicherung”) cu privire la refuzul acesteia de a rambursa prețul unui pachet de servicii pentru călătorii plătit de consumator, dar care nu a fost efectuat de organizatorul călătoriei.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Potrivit dispozițiilor celui de al șaptelea, al optsprezecelea, al douăzeci și unulea și, respectiv, al douăzeci și doilea considerent ale Directivei 90/314:

„întrucât turismul joacă un rol din ce în ce mai important în economiile statelor membre; întrucât sistemul de pachete turistice reprezintă o parte fundamentală a turismului; întrucât dezvoltarea și productivitatea sectorului de pachete turistice din statele membre ar fi stimulate dacă măcar un număr minim de norme comune ar fi adoptate în vederea creării unei dimensiuni comunitare; [...]

[...]

întrucât organizatorul și/sau detailistul parte contractantă trebuie să răspundă față de consumator pentru buna îndeplinire a obligațiilor care decurg din contract; întrucât, de asemenea, organizatorul și/sau detailistul trebuie să răspundă pentru pagubele aduse consumatorilor prin neexecutarea sau executarea defectuoasă a contractului, cu excepția cazului în care erorile de executare a contractului nu pot fi imputate acestora sau unui alt furnizor de servicii;

[...]

întrucât ar fi avantajos atât pentru consumatori, cât și pentru sectorul turistic dacă organizatorii și/sau detailiștii ar fi obligați să ofere garanții suficiente în caz de insolvență;

întrucât statele membre trebuie să aibă libertatea de a adopta sau de a menține dispoziții mai restrictive cu privire la pachetele de servicii pentru călătorii în scopul protejării consumatorilor".

4 Articolul 1 din aceeași directivă prevede că:

„Prezenta directivă are ca obiect apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre referitoare la pachetele de servicii turistice vândute sau oferite spre vânzare pe teritoriul Comunității."

5 Articolul 4 alineatul (6) primul paragraf din directiva menționată prevede:

„În cazul în care consumatorul reziliază contractul în conformitate cu alineatul (5) sau dacă, indiferent de cauză, cu excepția unei greșeli a consumatorului, organizatorul anulează pachetul de servicii înainte de data de plecare convenită, consumatorul are dreptul:

(a) fie la un alt pachet de servicii de calitate echivalentă sau superioară, în cazul în care organizatorul și/sau detailistul pot să i-l propună. Dacă pachetul de servicii oferit în compensație este de calitate inferioară, organizatorul trebuie să ramburseze consumatorului diferența de preț;

(b) fie la rambursarea cât mai curând posibil a tuturor sumelor vărsate de el în temeiul contractului."

6 Articolul 5 alineatele (1) și (2) din Directiva 90/314 are următorul cuprins:

„(1) Statele membre iau măsurile necesare pentru ca organizatorul și/sau detailistul parte contractantă să răspundă față de consumator pentru buna executare a obligațiilor ce decurg din acest contract, indiferent dacă aceste obligații vor fi executate de ei înșiși sau de către alți furnizori de servicii sub rezerva dreptului organizatorului și/sau detailistului de a-i acționa în instanță pe ceilalți furnizori de servicii.

(2) În ceea ce privește daunele care rezultă pentru consumator din neexecutarea sau din executarea defectuoasă a contractului, statele membre iau măsurile necesare pentru ca organizatorul și/sau detailistul să fie trași la răspundere cu excepția cazului în care această neexecutare sau executare defectuoasă nu le este imputabilă nici lor, nici altui furnizor de servicii [...]"

7 Articolul 7 din directiva menționată prevede:

„Organizatorul și/sau detailistul parte contractantă trebuie să dispună de garanții suficiente pentru a asigura, în caz de insolvență [sau de faliment], rambursarea sumelor achitate de consumator și repatrierea acestuia."

8 Articolul 8 din aceeași directivă prevede:

„În domeniul reglementat de prezenta directivă, statele membre pot adopta sau menține dispoziții mai restrictive pentru a proteja consumatorul."

Reglementarea germană

9 Articolul 651k alineatul 1 punctul 1 din Codul civil german (Bürgerliches Gesetzbuch), care a transpus în dreptul german articolul 7 din Directiva 90/314:

„Organizatorul călătoriei trebuie să garanteze că i se va rambursa turistului:

1. prețul deja plătit al călătoriei, în cazul în care serviciile de călătorie nu sunt prestate pentru motiv de insolvență sau de deschidere a procedurii de insolvență în ceea ce privește activele organizatorului [...]”

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

10 La 4 august 2009, reclamantul a rezervat pentru soția sa și pentru el însuși un pachet de servicii de călătorii la Rhein Reisen GmbH (denumită în continuare „Rhein Reisen”), care contractase, în calitate de organizator al călătoriei, o asigurare împotriva insolvenței la HanseMerkur Reiseversicherung, cu efect de la 1 august 2009.

11 Rhein Reisen a prezentat domnului M. Blödel-Pawlik două certificate de garanție în care se prevedea că prețul călătoriei urma să îi fie rambursat de pârâtă în cazul în care serviciile de călătorie nu aveau să fie prestate ca urmare a insolvenței organizatorului călătoriei.

12 Înainte de începerea călătoriei, Rhein Reisen l-a informat pe domnul Blödel-Pawlik că era nevoită să își declare insolvența.

13 Rezultă din dosar că Rhein Reisen, reprezentată de un administrator unic, nu a avut de fapt nicidecum intenția să realizeze călătoria în cauză. Astfel, atât din cronologia evenimentelor, cât și din evidența tranzacțiilor din contul bancar al organizatorului călătoriei ar rezulta un comportament fraudulos din partea acestuia din urmă.

14 În acest context, domnul Blödel-Pawlik a solicitat de la HanseMerkur Reiseversicherung rambursarea prețului călătoriei pe care îl achitase.

15 Aceasta susține însă că nu este ținută să efectueze o astfel de rambursare, având în vedere că ipoteza în care anularea călătoriei depinde numai de comportamentul fraudulos al organizatorului călătoriei nu intră în domeniul de aplicare al articolului 7 din Directiva 90/314.

16 Instanța de trimitere are, la rândul său, îndoieli cu privire la faptul că Directiva 90/314 urmărește să protejeze consumatorii împotriva manoperelor frauduloase ale organizatorilor de călătorii.

17 Apreciind că soluționarea litigiului cu care este sesizat depinde de interpretarea Directivei 90/314, Landgericht Hamburg a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 7 din [Directiva 90/314] se aplică și în cazul în care organizatorul călătoriei devine insolvabil pentru că a deturnat totalitatea sumelor încasate de la turiști în scopuri încă de la început frauduloase, iar realizarea călătoriei nu a fost prevăzută niciodată?”

Cu privire la întrebarea preliminară

18 Prin intermediul întrebării adresate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 7 din Directiva 90/314 trebuie interpretat în sensul că intră în domeniul său de aplicare o situație în care insolvența organizatorului călătoriei este urmarea comportamentului fraudulos al acestuia.

19 În această privință, trebuie amintit, cu titlu introductiv, că articolul 7 din Directiva 90/314 impune organizatorului călătoriei obligația de a dispune de garanții suficiente pentru a asigura, în caz de insolvență sau de faliment, rambursarea sumelor achitate de consumator și repatrierea acestuia, obiectivul acestor garanții fiind acela de a-l proteja pe consumator împotriva riscurilor economice care decurg din insolvența sau din falimentul organizatorului călătoriei (a se vedea Hotărârea din 8 octombrie 1996, Dillenkofer și alții, C-178/94, C-179/94 și C-188/94-C-190/94, Rec., p. I-4845, punctele 34 și 35).

20 Astfel, obiectivul fundamentul al acestei dispoziții este de a garanta că repatrierea consumatorului și rambursarea sumelor achitate de acesta sunt garantate în caz de insolvență sau de faliment al organizatorului respectiv (a se vedea în acest sens Hotărârea Dillenkofer și alții, citată anterior, punctele 35 și 36).

21 Or, se impune constatarea că modul de redactare a articolului 7 din Directiva 90/314 nu însoțește garanția menționată de nicio condiție specială privind cauzele de insolvență a organizatorului călătoriei.

22 În această privință, Curtea a hotărât, la punctul 74 din Hotărârea din 15 iunie 1999, Rechberger și alții (C-140/97, Rec., p. I-3499), că articolul 7 din aceeași directivă conține obligația de rezultat de a conferi turiștilor beneficiari ai pachetelor de călătorii un drept la garanțiile de rambursare a sumelor achitate și de repatriere în caz de faliment al organizatorului călătoriei și că obiectul garanției este tocmai acela de a proteja consumatorul împotriva consecințelor falimentului, indiferent de cauzele acestuia.

23 Curtea a dedus de aici că împrejurări precum comportamentul imprudent al organizatorului de călătorii sau producerea de evenimente excepționale ori imprevizibile nu poate constitui un obstacol în calea rambursării sumelor achitate sau a repatrierii consumatorilor în temeiul articolului 7 din Directiva 90/314 (a se vedea Hotărârea Rechberger și alții, citată anterior, punctele 75 și 76).

24 În plus, o astfel de interpretare a articolului 7 din Directiva 90/314 se coroborează cu obiectivul pe care aceasta trebuie să îl urmărească, și anume garantarea unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor (a se vedea Hotărârea Dillenkofer și alții, citată anterior, punctul 39).

25 Având în vedere considerațiile de mai sus, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 7 din Directiva 90/314 trebuie interpretat în sensul că intră în domeniul său de aplicare o situație în care insolvența organizatorului călătoriei este urmarea comportamentului fraudulos al acestuia.

Cu privire la cheltuielile de judecată

26 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolul 7 din Directiva 90/314/CEE a Consiliului din 13 iunie 1990 privind pachetele de servicii pentru călătorii, vacanțe și circuite trebuie interpretat în sensul că intră în domeniul său de aplicare o situație în care insolvența organizatorului călătoriei este urmarea comportamentului fraudulos al acestuia.

Semnături